

SZILASI LÁSZLÓ

[18.48: telefon]

(El nem hangzott beszélgetések anyámmal)

Naplóregény: zsoltosma és mantra (4. rész)

Mivel az első feleségem Szentesre járt iskolába, a Horváth Mihály Gimnázium drámai tagozatán végzett, és mivel a mai fiatal komikusok jelentős százaléka is abból a városból származik, valamint mivel itt született a felülmúlhatatlan Őze Lajos, van bennem valamiféle kultikus érzés a hajdani megyeszékhely iránt, de ezt a kultuszt azonnal szétverte az a tény, hogy a barátnőm éppen színhelyeket keres a filmjéhez (idős ház, gyönyörű kert, benne egy öregasszony, két gyerek, a szomszédban pedig szép – és disznótartó – öreg bácsi: ez lenne az álma), és ezért át kellett mennünk Szentesre egy tökéletesen szürke, kellemetlen napon, ráadásul az eső is szakadt, keringtünk, mint a bolondok az ismeretlen utcákban, lassan gyorsít, hirtelen megáll, balesetveszélyes az egész, de ez a dolgom, kialakul egy olyan érzés, hogy ebben a városban talán léteznek *negyedek*, mindegyiket más népcsoport hozhatta létre, fogalmunk sincs, melyiket melyik és mikor, de sehogy sem lesz meg az igazi, és aztán az idea lassan szétesik, szétömlik a településen, nem kell ennek az egésznek *együtt* lennie, nem szükséges, hogy egyetlen testben létezzen, kellene egy régi ház, egy mesés kert, egy kiégett és ivós öregasszony, két fiatal gyerek, hasonlítsanak is egymásra, és kellene egy szép öreg bácsi, akinek van egy VEF 206-os orosz táskarádiója (kívülről rá vannak befőttes gumizva a laposelemek) meg egy sertésekkel tömött, tiszta disznóólja, ezeket az elemeket keressük a filmhez, és a házak látszanak is, de a kertekbe csak nagyon ritkán lehet belátni, az emberek meg majdnem soha nem tűnnek elő, a rendező azonban fényképez, keresi szétmálló anyagát, közel áll a helyzet a totális pánikhoz, nem lesz meg soha egyben, az egyben itt csak azt jelenti: *összefilmezhetően*, attól fél, egyfolytában tüzel a gépével, a hangulata is jó, elindult valami, ennek nagyon örül, de én belélátok, hiszen hát ez a dolgom, alul ott van a rettegés, majd elmúlik, aztán hirtelen ráun az egészre, és azt mondja, hogy köszöni, jó volt, remek volt, de most már menjünk haza, ő most már mindent tud Szentesről, amit látnia kellett, látta, indulás, szóval, mindent összevetve, valahogyan úgy viselkedett, mint te, amikor egy szétbomló kirakatot láttál: *hát, életem, ezt a helyet azért szebbre is meg lehetett volna csinálni, így szét fog esni.*

Magyaroknál sem jobb a helyzet, itt is mindent meg kellene komponálni, összefilmezni, de a hely maga varázslatos, a csend szép városa ezekben a zajos időkben, ahogy az internetes oldalon áll, meg már jártunk is itt, a szegedi biciklifesztivál elhozott minket ide, Nagy József döbbenetes kertjébe, U-alakú épület, benne egy liget, kicsi tóval, *ahol én lakom, ott nincsen vidék*, ez az idézet jutott az eszembe, már nem is tudom, hogy ki mondta, és Josef Nadj világában tényleg nincsen semmiféle *vidék*, bármit jelentsen is ez a szó, fényképezi a döglött békákat, mert azok, ha egyszer háromdimenziósak, már szobrok neki, valamiféle helyi *fluxit* iszik, megkóstoltam, nagyon-nagyon rossz az íze, áll a hatalmas fája alatt, decinként issza a borát, közben cigarettázik, elképesztő az

eszmefuttatása, magasan repül és mélyen szánt, hogy közhelyes legyek, bekérdkedem a mosdójába, közben illegálisan kilesem a berendezkedését meg a könyveit, örület, így kellene élni, aztán Danyi Zoli is beszél, őt, regényíróként is, csak a nyelv érdekli, korábban, a szegedi Tolnai Ottó-konferencián hirtelen azt mondtam neki, hogy *nagyon szeretlek*, magamat is megleptem vele, mondta, hogy ő is, és azóta nagyon közeli jó barátok vagyunk, majdnem olyan jó hatással van az emberekre, mint (a nagy) Gatsby, felemeli őket a nagy magas égbe, mi meg nézzük a rendezővel a házakat meg a kerteket, ő ugyanúgy fényképez, mint Szentesen, és egyszer csak azt mondja, hogy ő nem olyan házat keres, mint amilyen az a ház valaha volt, hanem olyat, amilyenre emlékszik (nagyon vastag falak, fele vályog, fele téglá, nagyon kicsi ablakok, a saját házba tervezett belső ajtók), vagy ilyen volt a valóság, vagy nem, mindegy, őt az emlék érdekli, az, amit fel tud idézni a régiségből, a nővérével közös régiségükből, és én hiába mondom neki, hogy a nagy Nádasy Ádám szerint *ahogy én emlékszem, úgy van pontosan*, hogy az emlék az elmúlt dolgok valósága, jelenlétük módja, nem fontos a vonatkozás, az emlékeknek mindig igaza van, minden úgy van, ahogy mondja, hát hogyan is lehetne ellenőrizni, csak az ember látszik a képen, a régi gondolatai nem, úgyhogy bolyongunk tovább, itt is sok a veszély, te sikongatnál, anyám, hagyjuk már ezt abba, menjünk haza, még hogy az emlékeknek mindig igaza van, *mekkora butaság*.

Ma már nem viszek haza minden talált tárgyat (az agydaganat előtt, most már bevallhatom, ez is szokásom volt), pedig, ahogy Tandori Dezső, nagy magyar költő mondta 1970-ben, és azóta egyfolytában: *egy talált tárgy megtisztítása* tényleg csodálatos tevékenység, de a Nádor utcai lomtalanításkor találtunk egy régi zománclavórt, *Budafok, 50 cm átmérő, 28.40 liter*, ez van ráírva alul, semmiképpen sem lehetett otthagyni, másnak, gondolom, semmit sem jelent, de nekem felidézi a régi jaminai napokat, a négyórás lábmosásokat, kultikus tevékenység, a három nő és én, megvetett és irigyelt, ezt a kifejezetten szadomazo folyamatot, hazavittem, megtisztítottam a Ciffel, semmi sem változott, te biztosan hipót használtál volna, most újra lehet kapni különféle, de egyformán kurva drága hamisítványokat, *a régi hipó nem ilyen volt*, mondanád, én soha nem hittem az aranyorképzetekben, de Oravecz Imre, egy másik nagy magyar költő nemrég azt mondta, hogy de bizony, hogy régen tényleg minden jobb volt, léteztek, példának okáért, a földművesek érintetlen birodalmai, de ez csak egy példa, és nem is hiányzik mindenkinek az a fajta *egyszerűség*, mindegy, a hipó biztosan jobb volt, jobb, mint a mai Rossmannokban meg DM-ekben a Clorox meg a Domestos, *miért nem lehet egyszerűen azt mondani, hogy hipó*, kérdeznéd, *talán mert nem az*, felelnél magadnak, és jót nevetnél a vicceden, aztán meg rátennél a fából és szőrből készült, régi, alaposan elkopott körömkefédre valamilyen számodra is elfogadható anyagot, és súrolnád a budafoki lavórt, síkálnád és dörzsölnéd, de nem tűnne el az a sok mocsok meg a zománchiány, káromkodnál is, mint az anyád, de az sem segítene, és bedobnád a mosdótálat a többi közé, csak úgy zengene, mert te megőrizted az összes többit is, megőrizted a régi lábáztatós nagy lavórt is, vagy egy méter az átmérője, belefért annak idején mind a nyolc láb, a nagyanyám lábujjkörmei hófehérek voltak, a keresztanyáméi finoman be voltak festve, a tiéd meg rózsaszínek voltak, már egyikőtök sem él, csak itt benn, az én fejemben, de ott aztán nagyon elevenen, nyomják lefelé a forró vízbe az én picike talpacskáimat, *jó lesz, megszokod*,

nem szokom meg, nagyon virgoncok ezek a lábfejek, lendületes jelenlétük mögött gyöngye kis háttér a halál, feledhető.

Mivel a SZUE uszodája az ősz végén bezárt, már a Sportuszodába járunk úszni, ami messzebb van, a Liget végénél, a Sportcsarnok mellett, általában biciklivel megyünk el oda (Balog Jóska barátom annak idején – amikor még mozgott – *duatlonnak* nevezte ezt a sportágkettőst), és a múltkor véletlenül lemértem a távolságot a szerelmem lakásáig a kerékpár kilométerórájával, hajszálpontosan kettőszázhusz métert mutatott a szerkezet, nem az a kifejezetten *papucsos* távolság (nehogy már az anyós, akármelyikünké, pacskerben is átjöhessen), de ezért nem túlságosan nagy, fel kell öltözni, hogy nekiindulhass, és két út van, az egyik az Oskola utcán vezet, egészen addig az ajtóig, ahol átmehetsz a Nádorba, ez valahogy rövidebbnek tűnik, de a folyosón néha ott alszik egy hajléktalan, zavarossá teszi a helyzetet, tisztátalanná, akármennyire utálok is magam ezért az érzetért, a másik út pedig elvezet a borkereskedésig, ott kell lefordulni jobbra, keskeny a járda, rossz a világítás, pedig van ott egy óvoda meg egy szálló is, és lehet attól tartani, hogy a szembejövő ember belevág az arcodba egy borotvapengével, ennek a félelemnek biztosan egy túl korán megnézett japán film az oka, én mégis majdnem mindig ezt választom, valószínűleg jobban félek a hajléktalantól, mint a borotvapengétől, undorító ez a jellemvonásom, de majd megpróbálom ledolgozni, becsöngetek a lenti ajtónál, nyomom a gombot, és aztán jön is a lány, megyünk a *sportusziba*, feltekerünk Szeged egyetlen emelkedőjén, megyünk fel a hídra, és aztán gurulunk lefelé, majdnem a célig, csak a végén kell tekerni egy picit, átöltözünk, beugrunk a vízbe, itt nem harminchárom méteres az uszoda, hanem ötven, először kicsit hosszúnak tűnt, de könnyebb számolni vele, most tíz hossznál járok, ötszáz méter, ha belegondolok, nem rossz, nem is kevés, a hajó part menti süllyedésekor talán már ki is tudnék úszni, jobb vagyok, mint Sándor Mátyás, röhögve kievickélnék a *Costa Concordiáról* az Isola di Giglióra, de még mindig életmentő úszás ez, az úszó emberek akkora hullámokat csapnak a másik sávban, hogy majdnem elsodornak, talán fejleszteni, fejlesztetni kellene a technikámat, de még így is büszke vagyok magamra, hiszen hát te nem tudtál úszni, s rosszul lettél mindig, ha a kádban belement a füledbe a víz.

Régen, egyetemista koromban úgy volt, hogy december 22-én, legkésőbb akkor, elvonatoztam Békéscsabára, keresztülgyalogoltam a Repülőhídon, és a behavazott jaminai kis utcákon hazamentem a Franklin utca 36-ba, megvacso ráztunk, aludtam egy nagyot abban a végtelen hidegben, biztos voltam benne, hogy hiába lesz a fejemen sapka, hálósapka, a lábamon meg zokni, hálózokni, egyszer mégis itt fogok meghalni, kihűlök, megfagyok, és te reggel hiába ébresztgetsz majd, nem lesz foganatja, de most felébredtem, kitotyogtam a konyhába, ahol te már régen vékonyra verted a rántott húsra való csirkemelleket, főzted a húslevest, és mint régen, nekem adtad a májat, idill a konyhában, mindjárt kiszakad a szívem, de akkor még nem szakadt ki, bár talán tudtam, hogy később majd ki fog, és lassan nekiindultam a városnak, hogy az advent utolsó rezdüléseként megvegyem szeretteimnek az utolsó, meg nem tervezett ajándékokat, apró dolgokat, jelentékteleneket, kicsi semmiket, amik azonban a következő nap estéjén mégis oda fognak ütni a szívük közepére, nagyot döndülnek, és valamiképpen örökre ott maradnak, jártam a boltokat, néha eredménytelenül, mégis ez a nap volt a várakozás utolsó felvonása, és te talán ér-

tetted is ezt, nem zavartál meg benne, *hadd csinálja, értem én*, de aztán ezt az egészet elsöpörte az első gyerek születése, most már majd egyedül, de úgy meg nem volt jó, az anyósomékhöz kezdtünk el járni, az viszont csodaszép lett, a lányaimmal körbejártuk a vártemplomot, úgy lestük a munkálkodó angyalokat, már a kisebbik lányom is gyanakodott, de nem ismerte be, nem akarta elrontani a varázslatot, a *varázslatomat*, ahogy később mondta, de aztán ennek is vége lett, ti elköltöztetek, aztán meghaltatok, az öcsém kint lakik a város utolsó előtti dűlőjében, és én már Szegeden karácsonyozom, hol itt, hol ott, hazajönnek a lányok Athénból meg Budapestről, a kisfiammal pedig megkerüljük a Mátyás-templomot, számoljuk az angyalokat, vagy talán már csak én számolom, és aztán halászlé, töltött káposzta és rétes, valami nehéz vörös meg egy édes tokaji, csak utána mehetek haza, pici a karácsonyfánk, de tartós, mert van egy kis földlabdája, nem hullanak a levelei, és nagy az öröm, mert az advent napjain megtöltöttem egy kis fémdobozt mindenféle drágasággal, ózústtel meg idővel.

Az advent négy hete általában úgy telik nálam, hogy megpróbálom megteremteni a merengés feltételeit, és ezt általában úgy csinálom, hogy betöltöm a Winampba (az egy – ódivatú – számítógépes program) a norvég jazz-zongorista, Bugge Wesseltoft (csak azért is lefordítom magyarra:) *Esik a hó a zongorámon* című 1997-es, eddig százötvenezer példányban elkelt karácsonyi lemezét, és meghallgatom nagyon sokszor, a *Csendes éj, szentséges éj* egészen rendkívüli nála, olyan, mintha a fenyőfákra nem könnyű aranygömböket, hanem korábban elképzelhetetlen színű és formájú csomózott tóruszokat, megcsavart hulahopp-karikát vagy összegyűrt kerékpárbelsőket akasztottak volna fel, és az egész mégis mélyen kifejezi a karácsony mibenlétét, húzódj vissza magadba, megszületett a megváltó, és én visszahúzódok, visszahúzódok ebbe a dalba, és ebben az évben elsősorban azon gondolkodom, hogy nem sokára hatvanéves leszek, illetve nem is ezen, hanem azon, hogy apám 1993. október 22-én volt hatvanéves, nagydarab, vidám emberre emlékszem, akivel húsz év múlva hangosan neveltünk sírva azon, hogy mennyire öreg vagyok én, állt a lépcsőnél, nézett engem, és mélyen meghatotta, hogy milyen gyorsan telik az idő ezen a kibaszott Földön, te pedig 1998. június 19-én lehettél ennyi, nyár közepén hazamentünk hozzátok, még csak egy gyermekünk volt, de nem nagyon jöttetek ki egymással, mert szerinted a gyerek *neveletlen* volt, pedig nem, csak másképpen volt nevelve, követelte magának a kis üveges és méregdrága német gyümölcslevet, neked pedig nem volt válaszod az ordítására, ezért azonnal megharagudtál valamennyiünkre, állt a Daciánk a város közepén, te pedig kiabáltál belőle, *miért nem nevelitek sehogyse, bazmeg*, pedig a *másképpen* mégsem *sehogyse*, gáz volt a helyzet, de nem szóltunk semmit, vártuk, hogy lehiggadj abban az eszelős forráságban, ilyen voltál hatvanévesen, és én most azon gondolkodom, hogy jó lenne kreatívan válaszolni az éveim számának változására, *hatvan felé – hazafelé*, még apámnak is ez volt a szólása, jól konzervált a testem, de ellustultam, van egy jó biciklim, vettem egy evezőpadot, úszni és gyalogolni is szeretek, ki kell alakítanom a napirendemben azt a szakaszt, ahová beilleszthetem a testem nevelését, és közben mindig írni, ezt akarom, anyám.

Vége